

WPROWADZENIE REDAKCYJNE.....	5
<i>Bogusław Krasnowolski</i> Spoleczny komitet Odnowy Zabytków Krakowa: geneza, doświadczenia, program	7
<i>Civic Committee for the Restoration of Cracow Heritage: origin, experience, programme</i>	
<i>Magdalena Meller, Karolina Kowalska</i> Pomnik Historii – Katedra Gnieźnieńska – dominantą krajobrazu miasta obecnie i w przeszłości	15
<i>Historic monument – the Gniezno Cathedral – the dominant monument of the city landscape now and in the past</i>	
<i>Andrzej Michałowski</i> Krajobraz kulturowy na Liście Światowego Dziedzictwa – polskie doświadczenia	21
<i>Cultural landscape on the World Heritage List - Polish experiences</i>	
<i>Karolina Szczepanowska</i> Adaptacja zabytków architektury w Gdańsku. Zarys problematyki w świetle obowiązków organów ochrony zabytków	31
<i>Adaptation of buildings of historical significance in Gdańsk. The key issues of Regional Heritage Protection Officers' perspective</i>	
<i>Zbigniew Władysław Paszkowski, Jakub Ignacy Gołębiewski, Izabela Kozłowska</i> Perspektywy wpisu elementów krajobrazu kulturowego Szczecina na Listę pomników Historii	47
<i>Prospects for inscribing certain elements of the cultural landscape of Szczecin as a Polish listed monument</i>	
<i>Marcin Gawlicki</i> Gdańska na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO – 20 lat starań i niewykorzystanych szans ..	63
<i>Gdańsk on the UNESCO World Heritage List - 20 years of attempts and missed opportunities</i>	
<i>Ewelina Kowalska</i> Konsekwencje wpisu dóbr na Listę UNESCO – prestiż i co dalej? Postulaty de lege ferenda w zakresie prawnych konsekwencji wpisania obiektu na Listę UNESCO ..	73
<i>Consequences of entering assets into the UNESCO List – prestige and what next?</i>	

Małgorzata Korpała

Kościół Pokoju w Jaworze i Świdnicy – prace konserwatorskie wnętrza i wyposażenia,
jako przykład ochrony budowli wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa 83
*Churches of Peace in Jawor and Świdnica – conservation work of the interior and furnishings, as an example of protecting
buildings inscribed on the World Heritage List*

Anna Jagiellak

Autentyzm dekoracji malarskich Starego Miasta w Warszawie 93
The authenticity of painted decorations of the Old Town in Warsaw

Waldemar J. Affelt

Problemy zarządzania miejscem światowego dziedzictwa UNESCO
na przykładzie Planu Zarządzania dla Kościołów Pokoju w Jaworze i Świdnicy 105
*Management Plans for the Churches of Peace in Jawor and Świdnica as an Example of Management Problems with
UNESCO World Heritage Site*

Sławomir Ratajski

Idee i założenia Konwencji o ochronie dziedzictwa kulturalnego i naturalnego
i ich realizacja w Polsce z perspektywy Polskiego Komitetu do spraw UNESCO 121
*Ideas and assumptions of The Convention concerning the Protection of World Cultural and Natural Heritage
and their implementation in Poland from the perspective of the Polish UNESCO Committee*

Krzysztof K. Pawłowski

Udział Polski w początkowych działaniach na rzecz realizacji postanowień Konwencji 127
Poland's participation in initial efforts to implement resolutions of the Convention

Jakub Lewicki

Perspektywy ochrony światowego dziedzictwa w Polsce – czyli Tentative List
i propozycje możliwych do zgłoszenia kandydat na Listę Światowego Dziedzictwa 135
*The perspectives of protection of the world heritage in Poland - the tentative list and proposals of nominations to the world
heritage list*

Wojciech Kowalski

Miejsca pamięci na tle UNESCO 1972 World Heritage Convention oraz kryterium VI Wytocznych
Operacyjnych jej stosowania 149
*Places of memory under UNESCO 1972 World Heritage Convention and criterion VI of the Operational Guidelines
of its implementation*

Zbigniew Fiderewicz

Rola „Ligi Polskich Miast i Miejsc UNESCO” w ochronie dziedzictwa kulturowego 163
The role of the “League of Polish Cities and UNESCO Sites” in the preservation of Cultural Heritage

NOTKI BIOGRAFICZNE 167

SŁOWO WSTĘPNE

Każdego roku Polski Komitet Narodowy ICOMOS z okazji Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków organizuje debaty dotyczące problemów ważnych i aktualnych dla ochrony dziedzictwa i środowiska konserwatorskiego. W tym roku nie było wątpliwości, że trzeba podjąć temat Światowego Dziedzictwa UNESCO. W 2016 roku przypadła bowiem 40 rocznica ratyfikowania przez Polskę Konwencji UNESCO o ochronie światowego dziedzictwa natury i kultury, a w lipcu 2017 roku Polska po raz pierwszy był gospodarzem sesji Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO. Te ważne wydarzenia były dla środowiska konserwatorskiego okazją do podsumowania dokonań oraz dyskusji o przyszłości ruchu Światowego Dziedzictwa w Polsce.

Dyskusja na temat Światowego Dziedzictwa powinna ocenić dorobek i doświadczenia związane ze wdrażaniem konwencji w Polsce, sformułować aktualne problemy i przedstawić wizję przyszłości. W szczególności warto z perspektywy 40 lat podsumować skutki wpisania najcenniejszych polskich zabytków na listę Światowego Dziedzictwa, ocenić czy wpłynęło to na krajowy system ochrony zabytków oraz zaplanować politykę w tym zakresie na przyszłość.

Debata o Światowym Dziedzictwie w polskich realiach powinna objąć również Pomniki Historii. Zasady wybierania tej niewielkiej grupy najcenniejszych dóbr są bowiem bezpośrednio wzorowane na metodach przyjętych dla Światowego Dziedzictwa. Zgodnie z zapisami ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami to właśnie spośród tych zabytków powinny być wybierane nominacje na Listę UNESCO. Dlatego standard ochrony tej grupy dóbr powinien być najwyższy, podobnie jak w przypadku dóbr Światowego Dziedzictwa. I również dlatego debata o problemach Światowego Dziedzictwa powinna obejmować Pomniki Historii. Łączne postrzeganie tych dwóch grup dziedzictwa jest zresztą jednym z postulatów, który został potwierdzony w trakcie debat.

ICOMOS będący oficjalną organizacją doradczą Komitetu Światowego Dziedzictwa w zakresie dóbr kultury jest w pełni uprawniony do zorganizowania ogólnopolskiej dyskusji na ten temat. Nie oznacza to oczywiście, że do zabrania głosu zaproszono jedynie stronę konserwatorską. Aby uzyskać rzeczywisty przegląd problemów do przedstawienia opinii zaproszono wszystkie środowiska związane ze Światowym Dziedzictwem, przede wszystkim jednak zarządców bezpośrednio odpowiedzialnych za ochronę i utrzymanie dóbr wpisanych na Listę UNESCO.

Aby ukierunkować prezentację problemów związanych ze Światowym Dziedzictwem autorzy artykułów zostali poproszeni o podjęcie jednego z trzech zagadnień.

Pierwszy zaproponowany temat dotyczył przyjęcia konwencji w Polsce i jej konsekwencji organizacyjnych, systemowych, strategicznych. W ramach tego tematu mieści się całościowe spojrzenie na historię i dorobek konwencji postrzegany z polskiej perspektywy.

Drugą grupę tematyczną miały stanowić artykuły prezentujące doświadczenia w zarządzaniu poszczególnymi dobrami, które zostały wpisane w Polsce na Listę UNESCO. Duża różnorodność typologiczna tych dóbr stwarza odmienne problemy w ich ochronie i zarządzaniu, co warte jest przedstawienia.

Trzeci blok tematyczny miały stanowić artykuły dotyczące przyszłości ruchu Światowego Dziedzictwa w Polsce. Artykuły miały określić potencjał, potrzeby i możliwości Światowego Dziedzictwa, szczególnie w relacji do krajowego systemu ochrony zabytków.

W założeniu te trzy bloki zagadnień miały stworzyć całościowy obraz. Wszyscy autorzy zostali też poproszeni o sformułowanie wniosków, które miały podsumować dorobek Konwencji i ruchu Światowego Dziedzictwa w Polsce i sformułować wizję na przyszłość.

Oczywistą inspiracją dla całościowego spojrzenia na Światowe Dziedzictwo UNESCO była bliskość lipcowej sesji Komitetu, która odbyła się w Krakowie. Z jednej strony była to bowiem niepowtarzalna okazja dla wielu polskich konserwatorów i zarządców by bezpośrednio obserwować przebieg obrad Komitetu Światowego Dziedzictwa, posłuchać dyskusji delegatów i zobaczyć jak zapadają decyzje. Była to również możliwość wysłuchania głosów na temat problemów – m.in. rozwoju ilościowego Listy, zapewnienia właściwej ochrony dóbr już wpisanych czy narastającego upolitycznienia decyzji Komitetu. Ta perspektywa niewątpliwie również poszerzyła nasze spojrzenie na Światowe Dziedzictwo.

Z drugiej strony sukces jaki odniosła Polska w organizacji sesji sprawił, że nasze doświadczenia i opinie mogą być bardziej interesujące dla międzynarodowej społeczności – głos z Polski po sesji w Krakowie w sprawach Listy UNESCO będzie bez wątpienia uznany za uprawniony. Dlatego też publikacja ta ukazuje się również w języku angielskim.

Na koniec warto podkreślić, że prezentowana publikacja jest pierwszym całościowym przeglądem problemów związanym z funkcjonowaniem Światowego Dziedzictwa w Polsce. W minionych dekadach ukazało się wiele publikacji w różny sposób związanych ze Światowym Dziedzictwem, ale były to przede wszystkim materiały prezentujące poszczególne dobra wpisane na Listę. Tylko nieliczne publikacje podejmowały problemy związane ze specyfiką formuły jaką jest Światowe Dziedzictwo, i to raczej w kontekście wybranych problemów. Dlatego uzasadnione jest szerokie spojrzenie, które ma przedstawić wszystkie grupy problemów. Mamy nadzieję, że publikacja „40 lat Światowego Dziedzictwa UNESCO w Polsce – dokonania i perspektywy” chociaż w części założenia te spełnia.

Bogusław Szmygin